

## MUISTIO SANANVAPAUDEN ILMAISUN YHTEYDESSÄ SÄÄDETTÄVISTÄ POIKKEUKSISTA JA VAPAUTUKSISTA YLEISEN TIETOSUOJA-ASETUKSEN 85 ARTIKLAN NOJALLA

### 1 Johdanto

Yleisessä tietosuoja-asetuksessa (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus 2016/679, annettu 27 päivänä huhtikuuta 2016, luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta, jäljempänä "tietosuoja-asetus") säädetään jäsenvaltioiden velvollisuudesta yhteen sovittaa henkilötietojen suoja ja sananvapauden ilmaisu.

Tässä muistiossa tarkastellaan tämänhetkistä henkilötietojen käsittelyä toimituksellisessa tarkoituksessa koskevaa kansallista yleissääntelyä sekä yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisia rekisteröidyn oikeuksia ja rekisterinpitäjän velvollisuuksia, ja arvioidaan miten niistä tulisi poiketa nykytilan säilyttämiseksi.

### 2 Nykytila

#### 2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

##### 2.1.1 Sananvapaus perus- ja ihmisoikeutena

Perustuslain (731/1999) 12 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on sananvapaus. Sananvapauteen sisältyy oikeus ilmaista, julkistaa ja vastaanottaa tietoja, mielipiteitä ja muita viestejä kenenkään ennakolta esittämättä. Tarkempia säännöksiä sananvapauden käyttämisestä annetaan lailla. Lailla voidaan säätää kuvaohjelmia koskevia lasten suojelemiseksi välttämättömiä rajoituksia.

EU:n perusoikeuskirjan (2000/c364/01) 11 artiklan mukaan jokaisella on oikeus sananvapauteen. Tämä oikeus sisältää mielipiteenvapauden sekä vapauden vastaanottaa ja levittää tietoja tai ajatuksia viranomaisten siihen puuttumatta ja alueellisista rajoista riippumatta. Tiedotusvälineiden vapautta ja moniarvoisuutta kunnioitetaan.

Ihmisoikeussopimuksen (SopS 18-19/1990) 10 artiklan mukaan jokaisella on sananvapaus. Tämä oikeus sisältää vapauden pitää mielipiteitä se-

kä vastaanottaa ja levittää tietoja ja ajatuksia alueellisista rajoista riippumatta ja viranomaisten siihen puuttumatta. Tämä artikla ei estä valtioita tekemästä radio-, televisio- ja elokuvayhtiöitä luvanvaraisiksi. Koska näiden vapauksien käyttöön liittyy velvollisuuksia ja vastuuta, se voidaan asettaa sellaisten muodollisuuksien, ehtojen, rajoitusten ja rangaistusten alaiseksi, joista on säädetty laissa ja jotka ovat välttämättömiä demokraattisessa yhteiskunnassa kansallisen turvallisuuden, alueellisen koskemattomuuden tai yleisen turvallisuuden vuoksi, epäjärjestyksen tai rikollisuuden estämiseksi, terveyden tai moraalin suojaamiseksi, muiden henkilöiden maineen tai oikeuksien turvaamiseksi, luotamuksellisten tietojen paljastumisen estämiseksi, tai tuomioistuinten arvovallan ja puolueettomuuden varmistamiseksi.

Sananvapaus on myös turvattu muissa Suomea sitovissa kansainvälisissä sopimuksissa kuten KP-sopimuksen 19 artiklassa.

### 2.1.2 Sananvapaus tietosuojadirektiivissä ja henkilötietolaissa

Tietosuojadirektiivin (95/46/EY) 9 artikla salli jäsenvaltioiden säätää ainoastaan journalistisia tarkoituksia tai taiteellisen tai kirjallisen ilmaisun tarkoituksia varten toteutettua henkilötietojen käsittelyä koskevista välttämättömistä poikkeuksista ja vapautuksista direktiivin II luvusta, joka sisältää yleiset säännökset henkilötietojen käsittelyn laillisuudesta, IV luvusta, jossa säädetään henkilötietojen siirrosta kolmansiin maihin, sekä VI luvusta, jossa säädetään valvontaviranomaisesta ja tietosuojatyöryhmästä.

Direktiivin 9 artikla ei sallinut poikkeuksia ja vapautuksia direktiivin I luvun yleisistä säännöksistä, III luvun oikeuskeinoja, vastuuta ja sanktioita koskevista säännöksistä, V luvun käytännesääntöjä koskevista säännöksistä eikä VII luvusta, joka koskee yhteisö täytäntöönpanotoimenpiteitä.

Henkilötietolaissa (523/1999) päädyttiin jo henkilörekisterilaissa omaksuttuun ratkaisuun, jossa toimitukselliset rekisterit on rajattu suurelta osin lain soveltamisalan ulkopuolelle.<sup>1</sup> Henkilötietolakia säädettäessä

---

<sup>1</sup> Tätä on jo henkilörekisterilain vuoden 1994 muutoksen yhteydessä perusteltu sillä, että tietosuojaviranomaisten mahdollisuudet valvoa ja puuttua tiedotusvälineiden henkilörekistereihin olisi ristiriidassa sananvapauden ja painovapauden kanssa. Henkilötietolakia edeltäneen henkilörekisterilain 2 §:n 2 a kohdassa on määritelty toimituksellisten rekisterien käsite. Toimituksellisia rekistereitä ovat sellaiset henkilörekisterit, jotka on tarkoitettu käytettäväksi yksinomaan tiedotusvälineen toimitustyössä ja jotka eivät ole muiden käytettävissä. Tiedotusvälineillä ymmärretään säännöksessä joukkotiedotukseen tarkoitettuja viestintävälineitä. Myös uutis- ja kuvatoimistot rinnastetaan säännöksessä tiedotusvälineisiin silloin, kun niillä on henkilörekistereitä, jotka palvelevat tiedotusvälineen julkaisutoimintaa tai uutistoimiston omaa julkaisutoimintaa. Tällaiset henkilörekisterit ovat säännöksessä tarkoitettuja toimituksellisia rekistereitä edellyttäen, että ne muutoin täyttävät säännöksessä toimitukselliselle rekisterille asetetut vaatimukset. Toimituksellisen rekisterin tietoja voidaan käyttää vain toimitustyöhön liittyvissä tehtävissä. Näitä tietoja ei voida käyttää esimerkiksi tiedotusvälineen hallinto- tai markkinointitehtävissä. Tiedotusvälineen toimitukselliselta rekisteriltä edellytetään myös, että sen käyttäjäpiiri on rajattu niin, ettei rekisteri ole muiden kuin toimitustyöhön osallistuvien käytettävissä. Toimituksellinen rekisteri voi olla esimerkiksi sanomalehden julkaisijan pitämä rekisteri tai yksittäisen toimittajan taikka freelance-toimittajan pitämä rekisteri.

pyrkimyksenä oli säilyttää tiedotusvälineiden toimituksellisia rekistereitä koskevan henkilörekisterilaisissa omaksutun sääntelyn tila tietosuojadirektiivin sallimissa puitteissa. Henkilötietolain 2 §:n 5 momentti säädettiin tosin ulottumaan myös henkilötietojen käsittelyyn taiteellisen tai kirjallisen ilmaisun tarkoituksia varten.<sup>2</sup>

Henkilötietolain 2 § 5 momentin mukaan henkilötietojen käsittelyä toimituksellisia sekä taiteellisen tai kirjallisen ilmaisun tarkoituksia varten koskevat soveltuvien osin ainoastaan 1–4 ja 32 §, 39 §:n 3 momentti, 40 §:n 1 ja 3 momentti, 42 §, 44 §:n 2 kohta, 45–47 §, 48 §:n 2 momentti sekä 50 ja 51 §, jollei 17 §:stä muuta johdu.

Toimituksellisia sekä taiteellisen tai kirjallisen ilmaisun tarkoituksia varten toteutettavaan henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan siis vain tiettyjä henkilötietolain säännöksiä soveltuvien osin. Säännöksen tulkinnassa on kiinnitettävä huomiota siihen, että kyse on kahden perusoikeuden yhteensovittamisesta. Kyseisiä säännöksiä ovat henkilötietolain tarkoitus (1 §), soveltamisala (2 §), määritelmät (3 §), Suomen lain soveltaminen (4 §) ja tietojen suojaamista koskeva säännös (32 §).

Henkilötietolain 2 §:n 5 momentissa tarkoitettuun henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan myös lain 40 § 1 momentin säännöksiä tietosuojavaltuutetun ohjauksesta ja neuvonnasta ja 40 §:n 3 momenttia, jonka nojalla tietosuojavaltuutettu voisi antaa tarkempia ohjeita siitä, miten henkilötiedot on suojattava henkilötietojen laittomalta käsittelyltä. Henkilötietolain 39 §:n 3 momentin mukaan tietosuojavaltuutetun tehtävänä on valvoa 32 §:n tietojen suojaamisveloitteen noudattamista ja oikeudesta saada tässä tarkoituksessa tarpeellisia tietoja rekisterinpitäjältä.

Henkilötietolain 2 §:n 5 momentissa tarkoitettua henkilötietojen käsittelyä koskevat soveltuvien osin 44 §:n 2 kohta, jonka nojalla tietosuojalautakunta voi tietosuojavaltuutetun hakemuksesta muissa kuin 40 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tietosuojavaltuutetun ratkaistavissa asioissa velvoittaa määrääjässä oikaisemaan sen, mitä oikeudettomasti on laiminlyöty sekä lain 45 §, jossa säädettäisiin muutoksenhausta tietosuojavaltuutetun ja tietosuojalautakunnan päätökseen. Lisäksi sovelletaan 46 §, jonka nojalla tietosuojavaltuutetulla on oikeus asettaa uhkasakko muun muassa 39 §:n 3 momentin mukaisen tietojenantovelvollisuuden tehosteeksi ja tietosuojalautakunnan asettamaan uhkasakon muun muassa 44 §:n 2 kohdan nojalla tekemänsä päätöksen tehosteeksi.

---

<sup>2</sup> Henkilötietojen käsittelyä taiteellisen tai kirjallisen ilmaisun tarkoituksia varten voisi olla esimerkiksi henkilötietojen kerääminen, tallettaminen ja käyttö tausta-aineistona elokuvan tai näytelmän käsikirjoituksen taikka kirjan kirjoittamista varten.

Henkilötietolain 2 §:n 5 momentissa tarkoitettua henkilötietojen käsittelyä koskevat soveltuvin osin lisäksi lain 42 §:n säännös toimialakohtaisista käytäntesäännöistä, 47 §:n vahingonkorvaussäännöstä, 48 §:n 2 momentin rangaistussäännöstä henkilörekisteririkkomuksesta sekä 50 §:n voimaantulosäännöstä ja 51 §:n siirtymäsäännöstä.

### 2.1.3 Muu kansallinen lainsäädäntö

Lain sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä (460/2003) 1 §:n perusteella ko. lain tarkoituksena on antaa tarkempia säännöksiä perustuslaissa turvattuun sananvapauden käyttämiseen joukkoviestinnässä. Lakia sovellettaessa ei viestintään saa puuttua enempää kuin on välttämätöntä ottaen huomioon sananvapauden merkitys kansanvaltaisessa oikeusvaltiossa.

Rikoslain (1889/39) 24 luvussa säädetään yksityisyyden, rauhan ja kunnian loukkaamisesta seuraavasta rikosoikeudellisesta vastuusta.

Vahingonkorvauslain (412/1974) 5 luvun 6 §:n nojalla sillä, jonka vapautta, rauhaa, kunniaa tai yksityiselämää on rangaistavaksi säädetyllä teolla loukattu, on oikeus korvaukseen loukkauksen aiheuttamasta kärsimyksestä.

### 2.2 Oikeuskäytäntö

Sananvapauden ja henkilötietojen suojan yhteensovittamisen kannalta merkityksellinen ratkaisu on verotustietojen julkaisemiseen liittyvää ns. Veropörssi asia. Kyseistä asiaa on käsitelty vuodesta 2004 asti kansallisissa tietosuojaviranomaisissa, hallinto-oikeudessa, korkeimmassa hallinto-oikeudessa sekä Euroopan yhteisön tuomioistuimessa (EYT). Tällä hetkellä asia on vireillä Euroopan ihmisoikeustuomioistuimessa.<sup>3</sup>

---

<sup>3</sup> Satakunnan Markkinapörssi Oy oli useiden vuosien ajan kerännyt ja vuonna 2002 julkaissut noin 1,2 miljoonan luonnollisen henkilön verotiedot Veropörssi-nimisessä lehdessä. Lehti ilmestyi vuonna 2002 17 kertaa. Vaikka kyseisessä julkaisussa on myös artikkeleita, yhteenvetoja ja ilmoituksia, sen pääasiallinen tarkoitus on verotusta koskevien henkilötietojen julkaiseminen. Veropörssi-lehdessä julkaistuja tietoja on luovutettu myös tekstiviestipalvelun kautta vuodesta 2003. Tietosuojavaltuutettu pyysi vuonna 2004 tietosuojalautakuntaa kieltämään ko. toiminnan. Tietosuojalautakunta ja myöhemmin hallinto-oikeus hylkäsivät tietosuojavaltuutetun hakemuksen sen perusteella, että kyse oli henkilötietojen käsittelystä toimituksellisessa tarkoituksessa. Tietosuojavaltuutettu valitti korkeimpaan hallinto-oikeuteen, joka pyysi vuonna 2007 ennakkoratkaisua Euroopan yhteisöjen tuomioistuimelta, joka antoi ratkaisunsa vuonna 2008. Korkein hallinto-oikeus antoi vuonna 2009 ennakkopäätöksen KHO 2009:82 palauttaen asian käsittelyn tietosuojalautakuntaan. Vuoden 2009 marraskuussa tietosuojalautakunta kielsi yrityksiä käsittelemästä tietoja siinä laajuudessa ja tavalla kuin ne olivat käsitelleet vuonna 2002. Vuoden 2009 joulukuussa tietosuojavaltuutettu pyysi yrityksiltä selvitystä siitä, minkälaisiin toimenpiteisiin ne ovat ryhtyneet tietosuojalautakunnan kieltopäätöksen johdosta. Helmikuussa 2010 yritykset hakivat muutosta hallinto-oikeudesta tietosuojalautakunnan päätökseen sillä perusteella, että tietosuojalautakunnan päätöksessä on kyse sensuurista. Lokakuussa 2010 hallinto-oikeus hylkäsi hakijoiden valituksen. Marraskuussa 2010 yritykset valittivat korkeimpaan hallinto-oikeuteen, joka kesäkuussa 2012 antamassaan ratkaisussa pysytti hallinto-oikeuden päätöksen. Asiaa käsiteltiin vielä tämän jälkeen ihmisoikeustuomioistuimessa, joka 2015 antamassaan ratkaisussa toteaa, ettei asiassa oltu loukattu ihmisoikeussopimuksen 10 artiklaa.

Korkein hallinto-oikeus pyysi ko. asiassa ennakkoratkaisua EYT:lta vuonna 2007. Yksi tapauksen keskeisistä kysymyksistä oli, onko henkilötietodirektiivin 9 artiklaa tulkittava siten, että yhtiöiden suorittamaa verotustietojen käsittely suoritettaisiin journalistisia tarkoituksia varten.<sup>4</sup>

EYT katsoi ratkaisussaan C-73/07 mm., että ko. henkilötietojen käsittelyssä oli kyse käsittelystä, johon sovelletaan direktiiviä 95/46/EY. EYT:n ratkaisun mukaisesti direktiivin 9 artiklan tavoitteena on sovittaa yhteen kaksi perusoikeutta, joita ovat yhtäältä yksityisyyden suoja ja toisaalta sananvapaus. Tämä tehtävä kuuluu jäsenvaltioille. EYT:n ratkaisun mukaisesti näiden kahden direktiivissä tarkoitettujen perusoikeuden yhteensovittamiseksi jäsenvaltioita kehoitetaan säätämään tietojen suojaamisen ja näin ollen yksityisyyttä koskevan perusoikeuden osalta tietystä poikkeuksista ja rajoituksista kyseisen direktiivin II, IV ja VI luvusta. Nämä poikkeukset on tehtävä ainoastaan sananvapautta koskevan perusoikeuden alaan kuuluvia journalistisia tarkoituksia tai taiteellisen tai kirjallisen ilmaisun tarkoituksia varten, jos ne osoittautuvat tarpeelliseksi yksityisyyttä koskevan oikeuden ja sananvapautta koskevien sääntöjen yhteensovittamisessa.

Jotta voidaan ottaa huomioon se merkitys, joka sananvapaudella on kaikissa demokraattisissa yhteiskunnissa, siihen liittyviä käsitteitä, journalismin käsite mukaan lukien, on yhtäältä tulkittava laajasti. Toisaalta kahden perusoikeuden välisen harmonisen tasapainon löytämiseksi yksityisyyttä koskevan perusoikeuden suoja edellyttää, että tietojen suojaamisen osalta säädetyt poikkeukset ja rajoitukset direktiivin edellä mainituista luvuista on toteutettava täysin välttämättömän rajoissa.

EYT päätyi ratkaisussaan siihen, että ko. asiassa esitettyä henkilötietojen käsittelyä koskevia toimintoja on pidettävä "ainoastaan journalistisia tarkoituksia - - varten" tapahtuvana henkilötietojen käsittelynä, jos kyseisten toimintojen ainoana tarkoituksena on tietojen, mielipiteiden tai ajatusten ilmaiseminen yleisölle. Tämän arvioiminen on kansallisen tuomioistuimen tehtävä. EYT on ratkaisun kohdassa 61 kiinnittänyt huomiota myös siihen, että näitä toimintoja eivät harjoita ainoastaan joukkotiedotusyritykset, ja ne voivat liittyä voiton tavoitteluun.

Ratkaisussa on tuotu esille myös se, että tapa, jolla käsitellyt tiedot siirretään – olipa se sitten perinteinen, kuten paperi tai radioaallot, tai sähköinen, kuten internet –, ei ole merkityksellinen arvioitaessa sitä,

---

<sup>4</sup> Tällöin on ollut vielä voimassa henkilötietolain 2 §:n 4 momentti, jonka mukaisesti henkilötietolakia ei sovellettu henkilörekistereihin, jotka sisältävät vain tiedotusvälineissä julkaistua aineistoa sellaisenaan. EYT katsoi, että myös tällaisten tietojen käsittelyyn sovelletaan direktiiviä 95/46/EY.

onko kyseessä "ainoastaan journalistisia tarkoituksia varten" toteutettu toiminta.

Samassa asiassa antamassaan ratkaisussa (KHO 2009:82) korkein hallinto-oikeus on todennut sananvapauden ja henkilötietojen yhteensovittamisen osalta, että henkilötietolain 2 §:n 5 momentin poikkeuksen soveltamisalan arvioinnin lähtökohtana on se, onko kyseisen toiminnan tarkoituksena tietojen, mielipiteiden ja ajatusten ilmaiseminen yleisölle. Arvioinnissa on otettava huomioon se, missä määrin toiminnan voidaan katsoa edistävän yhteiskunnallisesti kiinnostavaa keskustelua pikemmin kuin pyrkiä yhteiskunnallisesta keskustelusta irrallaan tyydyttämään yksittäisten henkilöiden uteliaisuutta.

Korkein hallinto-oikeus toteaa ratkaisussaan mm., että

"henkilötietojen käsittelynä toimituksellista tarkoitusta varten ei kuitenkaan voida pitää tietojen sellaista käsitteilyä, jossa toimituksellisessa tarkoituksessa muodostettu henkilörekisteri laajamittaisesti, lähes kokonaisuudessaan ja lähes sellaisenaan, vaikkakin eri osissa ja kunnittain, julkaistaan erillisinä luetteloina. Koska rekisteröityjen tietojen julkaiseminen tässä laajuudessa rinnastuu koko yhtiön toimituksellisessa tarkoituksessa keräämän niin sanotun taustarekisterin julkaisemiseen, kysymys ei ole pelkästään tietojen, mielipiteiden tai ajatusten ilmaisemisesta. Demokraattisessa yhteiskunnassa välttämätön, avoin ja yhteiskunnallisesti kiinnostava keskustelu taikka yhteiskunnallisen vallankäytön kontrolli ja arvostelun vapaus eivät edellytä yksittäisiä henkilöitä koskevien edellä ilmenevin tavoin yksilöityjen henkilötietojen julkaisemista nyt tarkoitettussa laajuudessa."

Toisessa EUT:n ratkaisussa Google Spain SL (C-131/12) vahvistettiin EU:n perusoikeuskirjan 7 ja 8 artiklaan perustuva "oikeus tulla unohtetuksi".<sup>5</sup> EUT ei pitänyt ratkaisussaan hakukoneen ylläpitoa journalistiseen tarkoitukseen tapahtuvana henkilötietojen käsittelynä. Verkkosivuston julkaisijan toiminta voi olla journalistisessa tarkoituksessa tapahtuvaa, mutta hakukoneen tulokset eivät. Sananvapauden käytön laajuuden kannalta EUT:n ratkaisulla on merkitystä, mutta tuomioistuin ei punninnut ratkaisussaan oikeutta henkilötietojen suojaan suhteessa

---

<sup>5</sup> Tämän lisäksi tuomioistuin katsoi, että Google on tietosuojadirektiivin 95/46/EY tarkoittama rekisterinpitäjä ja että direktiiviä sovelletaan silloin, kun hakukoneen ylläpitäjällä on jäsenvaltioissa sivuliike tai tytäryhtiö, jonka tehtävänä on markkinoida ja myydä hakukoneen tarjoamia mainospaikkoja ja jonka toiminta kohdistuu jäsenvaltioiden asukkaisiin.

sananvapauteen vaan rekisteröidyn oikeuksia suhteessa rekisterinpitäjän ja sivullisen oikeutettuihin etuihin.<sup>6</sup>

### 3 Tietosuoja-asetus ja sananvapauden ilmaisu

Tietosuoja-asetuksen johdanto-osan perustelukappaleet 4 ja 153 sekä 17 artiklan 3 kohdan (a) alakohta ja henkilötietojen käsittelyä ja tiedonvälityksen vapautta koskeva 85 artikla ovat keskeisiä sovitettaessa henkilötietojen suojaa yhteen sananvapauden ilmaisun kanssa.

#### *Johdanto-osan perustelukappale 4*

Henkilötietojen käsittely olisi suunniteltava niin, että se palvelee ihmistä. Oikeus henkilötietojen suojaan ei ole absoluuttinen; sitä on tarkasteltava suhteessa sen tehtävään yhteiskunnassa ja sen on suhteellisuusperiaatteen mukaisesti oltava oikeassa suhteessa muihin perusoikeuksiin. Tässä asetuksessa kunnioitetaan kaikkia perusoikeuksia ja otetaan huomioon perusoikeuskirjassa tunnustetut vapaudet ja periaatteet sellaisina kuin ne ovat vahvistettuina perussopimuksissa, erityisesti jokaisen oikeus siihen, että hänen yksityis- ja perhe-elämäänsä, kotiaan sekä viestejään kunnioitetaan, oikeus henkilötietojen suojaan, ajatuksen, omantunnon ja uskonnon vapaus, sananvapaus ja tiedonvälityksen vapaus, elinkeinovapaus, oikeus tehokkaihin oikeussuojakeinoihin ja oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin sekä oikeus kulttuuriseen, uskonnolliseen ja kielelliseen monimuotoisuuteen.

#### *Johdanto-osan perustelukappale 153*

Asetuksen säännösten noudattamisesta voidaan säätää poikkeuksia tai vapautuksia yksinomaan journalistisia tarkoituksia tai akateemisen, taiteellisen tai kirjallisen ilmaisun tarkoituksia varten toteutettavaan henkilötietojen käsittelyyn. Poikkeuksia olisi sovellettava erityisesti audiovisuaalialalla sekä uutis- ja lehtiarkistoissa tapahtuvaan henkilötietojen käsittelyyn. Jäsenvaltioiden olisi hyväksyttävä tällaisia vapautuksia ja poikkeuksia, jotka koskevat yleisiä periaatteita, rekisteröidyn oikeuksia, rekisterinpitäjää ja henkilötietojen käsittelijää, henkilötietojen siirtoja

---

<sup>6</sup> Julkisasiainministeriön ratkaisuehdotuksessa esitetään, että "[P]erusoikeuskirjan 11 artiklalla suojellaan internetin käyttäjän oikeutta etsiä ja vastaanottaa internetissä saatavilla olevia tietoja. Tämä oikeus koskee sekä lähdesivuilla olevia tietoja että internethakukoneiden esittämiä tietoja. Kuten olen jo maininnut, internet on mullistanut kaikenlaisen tiedon saatavuuden ja levittämisen ja synnyttänyt uudenlaisia viestintätapoja ja uudenlaista sosiaalista kanssakäymistä ihmisten välille. Tiedonvälityksen vapaudelle on mielestäni annettava erityinen suoja unionin lainsäädännössä erityisesti, kun otetaan huomioon se, että muualla maailmassa autoritaariset järjestelmät rajoittavat yhä enemmän internetiin pääsyä tai sensuroivat sen kautta välitettäviä tietoja. Perusoikeuskirjan 11 artiklalla suojellaan myös internetsivujen julkaisijoita. Sisällön asettaminen saataville internetissä on siinä tarkoitettua sananvapauden käyttöä, etenkin jos julkaisija on linkittänyt sivunsa muille sivuille eikä ole rajoittanut sisältönsä indeksoimista tai arkistoinnista hakukoneissa vaan on näin ilmaissut halunsa levittää sisältöä laajasti. Julkaisemalla sisältöä internetissä yksilöt voivat osallistua keskusteluun tai levittää omaa tai muiden internetin käyttäjien lataamaa sisältöä (121-122)."

kolmansiin maihin tai kansainvälisille järjestöille, riippumattomia valvontaviranomaisia sekä yhteistyötä, johdonmukaisuutta ja tietojenkäsittelyyn liittyviä erityistilanteita. Sananvapautta koskevan oikeuden merkitys demokraattisessa yhteiskunnassa edellyttää, että sananvapautteen liittyviä käsitteitä, kuten journalismia, on tulkittava laajasti. Jos kansalliset ko. artiklan nojalla toimeenpannut säännökset eivät ole yhtenäisiä, sovelletaan rekisterinpitäjään sovellettavan jäsenvaltion lainsäädäntöä.

*17 artiklan 1-3(a) kohta Oikeus tietojen poistamiseen ("oikeus tulla unohdetuksi")*

1. Rekisteröidyllä on oikeus saada rekisterinpitäjä poistamaan rekisteröityä koskevat henkilötiedot ilman aiheetonta viivytystä, ja rekisterinpitäjällä on velvollisuus poistaa henkilötiedot ilman aiheetonta viivytystä, edellyttäen että jokin seuraavista perusteista täyttyy:

a) henkilötietoja ei enää tarvita niihin tarkoituksiin, joita varten ne kerättiin tai joita varten niitä muutoin käsiteltiin;

b) rekisteröity peruuttaa suostumuksen, johon käsittely on perustunut 6 artiklan 1 kohdan a alakohdan tai 9 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaisesti, eikä käsittelyyn ole muuta laillista perustetta;

c) rekisteröity vastustaa käsittelyä 21 artiklan 1 kohdan nojalla eikä käsittelyyn ole olemassa perusteltua syytä tai rekisteröity vastustaa käsittelyä 21 artiklan 2 kohdan nojalla;

d) henkilötietoja on käsitelty lainvastaisesti;

e) henkilötiedot on poistettava unionin oikeuteen tai jäsenvaltion lainsäädäntöön perustuvan rekisterinpitäjään sovellettavan lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi;

f) henkilötiedot on kerätty 8 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamisen yhteydessä.

2. Jos rekisterinpitäjä on julkistanut henkilötiedot ja sillä on 1 kohdan mukaisesti velvollisuus poistaa tiedot, sen on käytettävissä oleva teknologia ja toteuttamiskustannukset huomioon ottaen toteutettava kohtuulliset toimenpiteet, muun muassa tekniset toimet, ilmoittaakseen henkilötietoja käsitteleville rekisterinpitäjille, että rekisteröity on pyytänyt kyseisiä rekisterinpitäjiä poistamaan näihin henkilötietoihin liittyvät linkit tai näiden henkilötietojen jäljennökset tai kopiot.

3. Edellä olevaa 1 ja 2 kohtaa ei sovelleta, jos käsittely on tarpeen



a) sananvapautta ja tiedonvälityksen vapautta koskevan oikeuden käyttämiseksi;

[...]

#### *85 artikla Käsittely ja sananvapaus ja tiedonvälityksen vapaus*

1. Jäsenvaltioiden on lainsäädännöllä sovitettava yhteen tämän asetuksen mukainen oikeus henkilötietojen suojaan sekä oikeus sananvapauteen ja tiedonvälityksen vapauteen, mukaan lukien käsittely journalistisia tarkoituksia ja akateemisen, taiteellisen tai kirjallisen ilmaisun tarkoituksia varten.

2. Käsittelylle journalistisia tarkoituksia varten tai akateemisen, taiteellisen tai kirjallisen ilmaisun tarkoituksia varten jäsenvaltioiden on säädettävä vapautuksia tai poikkeuksia II luvun (periaatteet), III luvun (rekisteröidyn oikeudet), IV luvun (rekisterinpitäjä ja henkilötietojen käsittelijä), V luvun (henkilötietojen siirto kolmansiin maihin tai kansainvälisille järjestöille), VI luvun (riippumattomat valvontaviranomaiset), VII luvun (yhteistyö ja yhdenmukaisuus) ja IX luvun (tietojenkäsittelyyn liittyvät erityistilanteet) säännöksiin, jos ne ovat tarpeen henkilötietojen suojaa koskevan oikeuden sovittamiseksi yhteen sananvapauden ja tiedonvälityksen vapauden kanssa.

3. Jäsenvaltioiden on toimitettava komissiolle 2 kohdan nojalla antamansa säännökset tiedoksi ja niiden mahdolliset myöhemmät muutokset mahdollisimman pian.

### 3.1 Kansallinen liikkumavara, tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Tietosuoja-asetuksen kansallisen täytäntöönpanon yhteydessä on arvioitava, kuinka henkilötietojen suoja ja sananvapaus sekä tiedonvälityksen vapaus sovitetaan yhteen. Henkilötietolaisissa omaksuttu soveltamisalan rajausta koskeva ratkaisumalli ei tule enää kyseeseen. Tämän sijaan tulee arvioida, mitä poikkeuksia henkilötietojen suojaa tulee säätää käsiteltäessä henkilötietoja journalistisia (ja taiteellisen ja kirjallisen ilmaisun tarkoituksia varten). Tietosuoja-asetuksessa 85 artiklan velvollisuus säätää poikkeuksista laajennetaan koskemaan myös akateemista ilmaisua.

Tällä hetkellä henkilötietojen käsittely toimituksellisissa tarkoituksissa on suljettu suurelta osin henkilötietolain soveltamisalan ulkopuolelle. Rajausta on perusteltu lähinnä sillä, että rekisteröidyn oikeudet on perinteisesti turvattu erilaisin sääntelyin, muun muassa rikoslain säännösin. Sovellettavaksi ovat kuitenkin tulleet tietojen suojaamista koskevat velvoitteet (henkilötietolain 32 §). Lisäksi henkilötietolain toimialakoh-

taisia käytännesääntöjä koskevaa 42 §:ää sovelletaan toimituksellisessa tarkoituksessa tapahtuvaan henkilötietojen käsittelyyn. Myös KHO:n ratkaisukäytännössä on pidetty keskeisenä, että tiedot suojataan asianmukaisesti tilanteissa, joissa niitä käsitellään toimituksellisia tarkoituksia varten. (KHO:n päätös 23.9.2009/2303)

Arvioitaessa miltä osin tietosuoja-asetuksesta tulisi säätää poikkeuksia, on kiinnitettävä huomiota poikkeusten tarpeellisuuteen sananvapauden ilmaisun toteuttamiseksi. Unionin tuomioistuin on korostanut, että kahden perusoikeuden välisen harmonisen tasapainon löytämiseksi yksityisyyttä koskevan perusoikeuden suoja edellyttää, että tietojen suojaamisen osalta säädetyt poikkeukset ja rajoitukset on toteutettava täysin välttämättömän rajoissa.

Arvioitaessa mitä poikkeuksia henkilötietojen suojaa tulee säätää, tavoitteena on nykytilaa vastaavan tilan säilyttäminen kansallisessa lainsäädännössä. Toisin sanoen tietojen turvaamista ja suojaamista koskevat velvoitteet tulisivat vastaisuudessa sovellettavaksi käsiteltäessä henkilötietoja journalistisia tarkoituksia varten, sitä vastoin rekisteröidyn oikeuksista säädettäisiin poikkeuksia. Säädettäessä laajoja poikkeuksia rekisteröidyn oikeuksista, korostuu henkilötietojen asianmukaisen suojaamisen merkitys.

### 3.1.1 Periaatteet II luku

Tietosuoja-asetuksen 85 artikla velvoittaa jäsenvaltioita säätämään eräistä poikkeuksista ja vapautuksista tietosuoja-asetuksen periaatteita koskevaan II lukuun silloin, kun henkilötietoja käsitellään sananvapauden ilmaisun yhteydessä. Vapautuksista tai poikkeuksista voidaan säätää, jos ne ovat tarpeen henkilötietojen suoja koskevan oikeuden soveltamiseksi yhteen sananvapauden ja tiedonvälityksen vapauden kanssa.

Tällä hetkellä henkilötietolain mukaan henkilötietolain periaatteita ei sovelleta toimituksellisessa tarkoituksessa tapahtuvaan henkilötietojen käsittelyyn (HeTL 2 § 5).

Tässä osiossa arvioidaan, mistä yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisista periaatteista tulisi säätää poikkeuksia tai vapautuksia, jotta nykytilaa vastaava tila säilyisi.

#### *5 artikla Henkilötietojen käsittelyä koskevat periaatteet*

Tietosuoja-asetuksen 5 artiklassa säädetään henkilötietojen käsittelyä koskevista periaatteista. Periaatteita ovat "lainmukaisuus, kohtuullisuus

ja läpinäkyvyys”, ”käyttötarkoitussidonnaisuus”, ”tietojen minimointi”, ”täsmällisyys”, ”säilytyksen rajoittaminen” ja ”eheys ja luottamuksellisuus”. Henkilötietojen käsittelyä koskevat yleiset periaatteet tulisivat sovellettavaksi tilanteissa, joissa yleisen tietosuojasetuksen velvoitteet tulisivat sovellettaviksi.

Tässä muistiossa esitetään jäljempänä, että käsiteltäessä henkilötietoja 85 artiklassa säädetyissä tarkoituksissa, sovellettaisiin henkilötietojen käsittelyyn mm. henkilötietojen suojaamista koskevia velvoitteita. Näin ollen esimerkiksi tietosuojasetuksen 5 artiklan 1 kohdan f alakohdan tietoturvaa ja tietojen suojaamista koskeva periaate tulisi sovellettavaksi tilanteissa, joissa henkilötietoja käsitellään 85 artiklan tarkoituksissa.

Vaatimusta henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuudesta, kohtuullisuudesta ja läpinäkyvyydestä sekä henkilötietojen minimoinnista ja täsmällisyydestä voitaisiin pitää sellaisenaan yhteensopivana 85 artiklassa säädettyjen tarkoitusten kanssa.

Kuitenkaan esimerkiksi käyttötarkoitussidonnaisuutta koskevaa 5 artiklan 1 kohdan b alakohtaa ei sovellettaisi sellaisenaan. Tämä tarkoittaisi sitä, että henkilötietoja saa käsitellä 85 artiklan tarkoituksissa riippumatta niiden alkuperäisestä käyttötarkoituksesta. Kuitenkaan 85 artiklan tarkoituksessa käsiteltäviä henkilötietoja ei saa käsitellä muihin tarkoituksiin.

Myös säilytyksen rajoittamisen periaatteesta voidaan säätää kansallisesti poikkeus, silloin kun henkilötietoja käsitellään 85 artiklassa säädetyissä tarkoituksissa.

Lisäksi 5 artiklan 2 kohdan osoitusvelvollisuutta sovellettaisiin soveltuvin osin tilanteisiin, joissa henkilötietoja käsitellään 85 artiklassa tarkoitettuihin tarkoituksiin.

Tietosuojasetuksen 5 artiklaa sovellettaisiin soveltuvin osin.

#### *6 artikla Käsittelyn lainmukaisuus*

Käsittelyn oikeudellinen perusta ei vaikuttaisi seuraavan suoraan 85 artiklasta, jossa asetetaan jäsenvaltioille velvollisuus *sovittaa yhteen* sananvapauden ilmaisu ja henkilötietoja suoja.

Tietosuojasetuksen 6 artiklan osalta 85 artiklassa säädetyt tarkoitukset (sananvapauden ilmaiseminen) täyttää demokraattisessa yhteiskunnassa yleisen edun määritelmän (6(1)(e)). Henkilötietojen käsittelyn oikeusperustana voi olla myös rekisterinpitäjän tai kolmannen osapuolen oikeutettujen etujen toteuttaminen (6(1)(f)).

Henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuutta koskevasta vaatimuksesta ei näyttäisi olevan tarvetta säätää poikkeusta sananvapauden yhteensovittamiseksi henkilötietojen suojan kanssa.

#### *7 artikla Suostumuksen edellytykset*

Käsiteltäessä henkilötietoja journalistisia tarkoituksia varten, henkilötietojen käsittelyn oikeudellinen peruste ei olisi suostumus. (6 artiklan 1(a) kohta). Näin ollen suostumuksen edellytykset eivät tulisi sovellettavaksi käsiteltäessä henkilötietoja journalistisia tarkoituksia varten.

Säädetään poikkeus nykytilan säilyttämiseksi.

#### *8 artikla Tietoyhteiskunnan palveluihin liittyvään lapsen suostumukseen sovellettavat ehdot*

Kuten edellä henkilötietojen käsittelyn oikeudellisesta perustasta.

Säädetään poikkeus nykytilan säilyttämiseksi.

#### *9 artikla Erityisiä henkilötietoryhmiä koskeva käsittely*

Erityisiä henkilötietoryhmiä koskeva henkilötietojen käsittely on lähtökohtaisesti kielletty. Käsittely on kuitenkin mahdollista 9 artiklan 2 kohdassa luetelluissa tilanteissa. Vaikka luettelo on laaja, ei siihen sisälly sellaisenaan mahdollisuus käsitellä ko. tietoja journalistisissa tarkoituksissa. Näin ollen 9 artiklasta tulisi säätää poikkeus nykytilaa vastaavan tilan säilyttämiseksi.

Tältä osin ei kuitenkaan ole selvää, kuinka journalistisia tarkoituksia varten koskeva poikkeus tulisi sovellettavaksi esim. blogikirjoitteluun.

Säädetään poikkeus nykytilan säilyttämiseksi.

#### *10 artikla Rikostuomioihin ja rikkomuksiin liittyvien henkilötietojen käsittely*

Kuten edellä.

Säädetään poikkeus nykytilan säilyttämiseksi.

#### *11 artikla Käsittely, joka ei edellytä tunnistamista*

Säädetään poikkeus nykytilaa vastaavan tilan säilyttämiseksi.

### 3.1.2 Rekisteröityjen oikeudet III luku

Tietosuoja-asetuksen 85 artikla velvoittaa jäsenvaltioita säätämään eräistä poikkeuksista ja vapautuksista tietosuoja-asetuksen rekisteröityjen oikeuksia koskevaan III lukuun silloin, kun henkilötietoja käsitellään sananvapauden ilmaisun yhteydessä. Vapautuksista tai poikkeuksista voidaan säätää, jos ne ovat tarpeen henkilötietojen suojaa koskevan oikeuden sovittamiseksi yhteen sananvapauden ja tiedonvälityksen vapauden kanssa.

Tällä hetkellä henkilötietolain mukaan rekisteröityjen oikeuksia koskevia säännöksiä ei sovelleta toimituksellisessa tarkoituksessa tapahtuvaan henkilötietojen käsittelyyn. (HeTL 2 § 5)

Tässä osiossa arvioidaan, mistä yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisista rekisteröidyn oikeuksista tulisi säätää poikkeuksia tai vapautuksia, jotta nykytilaa vastaava tila säilyisi.

#### *12 artikla Läpinäkyvä informointi, viestintä ja yksityiskohtaiset säännöt rekisteröidyn oikeuksien käyttöä varten*

Tietosuoja-asetuksen 12 artiklassa säädetään rekisterinpitäjän informointivelvoitteesta ja yksityiskohtaisista säännöistä rekisteröidyn oikeuksien käyttöä varten. Asetuksen 12 artiklaa on luettava yhdessä 13-22 ja 34 artikloiden kanssa. Näin ollen 12 artiklan rajoittaminen 85 artiklan nojalla riippuu siitä, sovelletaanko 85 artiklan tarkoituksessa tapahtuvaan tietojen käsittelyyn 13-22 tai 34 artiklaa. Oikeutta tulisi rajoittaa kansallisella lailla nykytilan säilyttämiseksi.

#### *13 artikla Toimitettavat tiedot, kun henkilötiedot kerätään rekisteröidyltä*

Rekisterinpitäjän informointivelvoitetta ei henkilötietolain nojalla sovelleta sananvapauden ilmaisun tarkoituksessa tapahtuvaan henkilötietojen käsittelyyn. Oikeutta tulisi rajoittaa kansallisella lailla nykytilan säilyttämiseksi.

#### *14 artikla Toimitettavat tiedot, kun henkilötiedot kerätään muualta kuin rekisteröidyltä*

Rekisterinpitäjän informointivelvoitetta ei henkilötietolain nojalla sovelleta sananvapauden ilmaisun tarkoituksessa tapahtuvaan henkilötieto-

jen käsittelyyn. Oikeutta tulisi rajoittaa kansallisella lailla nykytilan säilyttämiseksi.

#### *15 artikla Rekisteröidyn oikeus saada pääsy tietoihin*

Tarkastusoikeutta ei henkilötietolain nojalla sovelleta sananvapauden ilmaisun tarkoituksessa tapahtuvaan henkilötietojen käsittelyyn. Oikeutta tulisi rajoittaa kansallisella lailla nykytilan säilyttämiseksi.

#### *16 artikla Oikeus tietojen oikaisemiseen*

Tiedon korjaamista koskevaa oikeutta ei henkilötietolain nojalla sovelleta sananvapauden ilmaisun tarkoituksessa tapahtuvaan henkilötietojen käsittelyyn. Oikeutta tulisi rajoittaa kansallisella lailla nykytilan säilyttämiseksi.

#### *17 artikla Oikeus tietojen poistamiseen ("oikeus tulla unohdetuksi")*

Oikeutta tulla unohdetuksi ei sovelleta 17 artiklan nojalla, jos käsittely on tarpeen sananvapautta ja tiedonvälityksen vapautta koskevan oikeuden käyttämiseksi. Rajoitus on suoraan sovellettavaa, joten oikeuden rajoittaminen ei edellyttäne kansallista säätämistä. Näyttäisi kuitenkin tarkoituksenmukaiselta rajoittaa oikeutta 85 artiklan nojalla käytännön soveltamisen kannalta.

#### *18 artikla Oikeus käsittelyn rajoittamiseen*

Jos oikeutta rajoittaa tietojen käsittelyä ei rajoitettaisi, se voisi johtaa ennakkosensuuriin. Kansallisella lailla on syytä rajoittaa ko. oikeutta.

#### *19 artikla Henkilötietojen oikaisua tai poistoa tai käsittelyn rajoitusta koskeva ilmoitusvelvollisuus*

Vaikuttaa siltä, että oikeutta olisi syytä rajoittaa.

#### *20 artikla Oikeus siirtää tiedot järjestelmästä toiseen*

Oikeus siirtää tiedot järjestelmästä toiseen ei tulisi käytännössä sovellettavaksi, johtuen oikeuden rajoitetusta soveltamisalasta (käsittelyn

oikeusperuste). Olisi kuitenkin syytä harkita oikeuden rajoittamista sel-  
vyyden vuoksi.

#### *21 artikla Vastustamisoikeus*

Oikeus vastustaa henkilötietojensa käsittelyä tulee sovellettavaksi tilan-  
teissa, joissa henkilötietoja käsitellään yleisen edun tai rekisterinpitäjän  
oikeutetun edun perusteella. (yleinen tietosuoja-asetus (e)- ja (f) -  
kohdat). Nämä oikeusperustat koskevat henkilötietojen käsittelyä jour-  
nalistisia tarkoituksia varten. Näin ollen 21 artiklan mukaisesta vastus-  
tamisoikeudesta tulee säätää poikkeus.

#### *22 artikla Automatisoidut yksittäispäätökset, profilointi mukaan luettu- na*

Vaikuttaa siltä, että automatisoituja yksittäispäätöksiä ja profilointia  
koskevaa artiklaa tulisi soveltaa henkilötietojen käsittelyyn journalistisia  
tarkoituksia varten.

### 3.1.3 IV luku Rekisterinpitäjä ja henkilötietojen käsittelijä

Tietosuoja-asetuksen 85 artikla velvoittaa jäsenvaltioita säätämään  
poikkeuksista ja vapautuksista tietosuoja-asetuksen rekisterinpitäjää ja  
henkilötietojen käsittelijää koskevan IV luvun säännöksiin, jos ne ovat  
tarpeen henkilötietojen suoja koskevan oikeuden sovittamiseksi yh-  
teen sanavapauden ja tiedonvälityksen kanssa.

Tällä hetkellä henkilötietojen käsittely toimituksellisissa tarkoituksissa  
on suljettu suurelta osin henkilötietolain soveltamisalan ulkopuolelle.  
Rajausta on perusteltu lähinnä sillä, että rekisteröidyn oikeudet on pe-  
rinteisesti turvattu erilaisin sääntelyin, muun muassa rikoslain säännök-  
sin. Sovellettavaksi ovat kuitenkin tulleet tietojen suojaamista koskevat  
veloitteet (henkilötietolain 32 §). Lisäksi henkilötietolain toimialakoh-  
taisia käytännesääntöjä koskevaa 42 §:ää sovelletaan toimituksellisessa  
tarkoituksessa tapahtuvaan henkilötietojen käsittelyyn. Myös KHO :n  
ratkaisukäytännössä on pidetty keskeisenä, että tiedot suojataan  
asianmukaisesti tilanteissa, joissa niitä käsitellään toimituksellisia tar-  
koituksia varten (KHO:n päätös 23.9.2009/2303).

Yleisen tietosuoja-asetuksen tietojen suojaamista ja tietoturvasuutta  
koskevat säännökset eivät kaikilta osin vastaa henkilötietolain tietojen  
suojaamista koskevia säännöksiä. Yleisen tietosuoja-asetuksen tietotur-  
vallisuuksiin koskevat säännökset heijastelevat yhteiskunnan muutoksia.

Rekisterinpitäjälle on esimerkiksi asetettu velvollisuus ilmoittaa tietoturvaloukkauksesta.

Arvioitaessa mistä rekisterinpitäjän velvollisuuksiin tulisi säätää poikkeuksia, on kiinnitettävä huomiota poikkeusten tarpeellisuuteen sananvapauden ilmaisun toteuttamiseksi. Myös Unionin tuomioistuin on korostanut, että kahden perusoikeuden välisen harmonisen tasapainon löytämiseksi yksityisyyttä koskevan perusoikeuden suoja edellyttää, että tietojen suojaamisen osalta säädetyt poikkeukset ja rajoitukset on toteutettava täysin välttämättömän rajoissa.

Nykytilaa vastaavan tilan säilyttämiseksi tulisi tietojen suojaamista koskevia säännöksiä soveltaa vastaisuudessakin journalistisessa tarkoituksessa tapahtuvaan henkilötietojen käsittelyyn. Tietojen suojaamista ja tietoturvaa koskevista velvoitteista ei näin ollen tulisi säätää poikkeuksia sananvapauden ja tiedonvälityksen yhteensovittamiseksi. Sitä vastoin joistain muista rekisterinpitäjän velvollisuuksista tulisi säätää poikkeuksia, jotta nykytilaa vastaava tila voitaisiin säilyttää.

#### *24 artikla Rekisterinpitäjän vastuu*

Tietosuoja-asetuksen 24 artiklassa säädetään, että rekisterinpitäjän on toteutettava riskiperusteisesti sellaiset tekniset ja organisatoriset toimenpiteet, joilla voidaan varmistaa ja osoittaa, että sen suorittama henkilötietojen käsittely on tietosuoja-asetuksen mukaista.

Henkilötietolaki ei sisällä sanamuodoltaan täysin 24 artiklaa vastaavaa pykälää. Vastaavat velvoitteet seuraavat kuitenkin henkilötietolain yleisistä periaatteista. Rekisterinpitäjä vastaa myös henkilötietolain nojalla henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuudesta.

Tietosuoja-asetuksen 24 artiklaa on luettava yhdessä muiden yleisen tietosuoja-asetuksen rekisterinpitäjän velvoitteita koskevien artiklojen kanssa. Tästä syystä 24 artiklaa tulisi soveltaa niiltä osin kuin rekisterinpitäjän velvoitteita sovelletaan tietosuoja-asetuksen nojalla journalistisissa tarkoituksissa tapahtuvaan henkilötietojen käsittelyyn.

Ei säädetä poikkeusta 24 artiklasta nykytilaa vastaavan sääntelyn säilyttämiseksi. Sovelletaan soveltuvin osin eli siltä osin kuin rekisterinpitäjän velvoitteita ja vastuuta sovelletaan sananvapauden ilmaisun yhteydessä tapahtuvaan henkilötietojen käsittelyyn.

#### *25 artikla Sisäänrakennettu ja oletusarvoinen tietosuoja*



Tietosuoja-asetuksen 25 artiklassa säädetään sisäänrakennetusta ja oletusarvoisesta tietosuojasta tietosuojaperiaatteiden toimeenpanossa. Tietosuojaperiaatteet on sisällytettävä riskiperusteisesti osaksi henkilötietojen käsittelyä käsittelytapojen määrittämisen ja itse käsittelyn yhteydessä. Artiklan tarkoituksena on varmistaa, että käsittely vastaa asetuksen vaatimuksia ja rekisteröidyn oikeudet suojataan asianmukaisesti.

Asetuksen 25 artiklassa on asetettu velvollisuus varmistua siitä, ettei henkilötietoja oletusarvoisesti saateta rajoittamattoman henkilömäärän saataville ilman luonnollisen henkilön myötävaikutusta. Oikeuskäytännön perusteella kyseinen velvollisuus ei vaikuttaisi olevan ristiriidassa 85 artiklan tarkoituksen kanssa (vrt. KHO:n ratkaisu Satamedia-asiassa).

Henkilötietolaki ei sisällä sanamuodoltaan täysin 25 artiklaa vastaavaa pykälää. Vastaavat velvoitteet seuraavat henkilötietolain yleisistä periaatteista.

Myös tietosuoja-asetuksen 25 artiklaa on luettava yhdessä muiden artiklojen kanssa. Tästä syystä 25 artiklaa tulisi soveltaa niiltä osin kuin tietosuojaperiaatteita sovelletaan tietosuoja-asetuksen nojalla journalistisissa tarkoituksissa tapahtuvaan henkilötietojen käsittelyyn nykytilaa vastaavan sääntelyn säilyttämiseksi.

#### *26 artikla Yhteisrekisterinpitäjät*

Yhteisrekisterinpitäjien vastuiden selkeän määrittelyn ei voida katsoa muodostavan rajoitusta sananvapauden käyttämiselle. Artiklan jättäminen soveltamisalan ulkopuolelle ei näin ollen vaikuttasi perustellulta.

Yhteisrekisterinpitäjiä koskevaa 26 artiklaa tulisi soveltaa "soveltuvin osin". Tämä sulkisi esimerkiksi rekisteröidyn 13 ja 14 artikloissa tarkoitettun oikeuden käyttämistä koskevan järjestelyn artiklan soveltamisalan ulkopuolelle.

Ehdotetaan ettei säädetä poikkeusta 26 artiklasta nykytilaa vastaavan sääntelyn säilyttämiseksi. Artiklaa tulisi soveltaa soveltuvin osin vastuunjakamisen selventämiseksi.

#### *27 artikla Unionin ulkopuolelle sijoittautuneiden rekisterinpitäjien tai henkilötietojen käsittelijöiden edustajat*

Tietosuoja-asetuksen 27 artiklassa asetettu velvollisuus pääsääntöisesti nimetä kirjallisesti edustaja unionin aluetta varten tulee sovellettavaksi silloin, kun kyse on tavaroiden tai palveluiden tarjoamisesta rekiste-

röidyille unionissa taikka rekisteröityjen käyttäytymisen seurannasta sitä osin kuin käyttäytyminen tapahtuu unionissa (3(2) art.).

On arvioita, sisältyykö 85 artiklassa tarkoitettuihin käsittelyn tarkoitukseen asetuksen 3 artiklan 2 kohdassa säädetty tilanteet. Tämä voisi tulla kyseeseen esimerkiksi silloin, kun tarjotaan uutispalveluita unionin ulkopuolelta unionissa oleville rekisteröidyille.

Tietosuoja-asetuksen 3 artiklan 2 kohdan tarkoituksena on taata Unionin kansalaisten henkilötietojen suojan taso myös silloin, kun tavaroita tai palveluita tarjotaan unionin ulkopuolelta tai heidän unionissa tapahtuvaa käyttäytymistä seurataan unionin ulkopuolelta.

Poikkeaminen 27 artiklasta 85 artiklasta ei vaikuta perustellulta.

### *28 artikla Henkilötietojen käsittelijä*

Tietosuoja-asetuksen 28 artiklan sääntely on henkilötietolain 5 ja 32 §:ää yksityiskohtaisempaa sisältäen mm. pakottavaa lainsäädäntöä toimeksiantosopimuksen sisällön osalta.

Henkilötietolain nojalla toimituksellisia tarkoituksia varten tapahtuvaan henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan 32 §:n 2 momentin henkilötietojen käsittelijälle asetettua velvollisuutta antaa ennen tietojen käsittelyyn ryhtymistä rekisterinpitäjälle asianmukaiset selvitykset ja sitoumukset sekä muutoin riittävät takeet henkilötietojen suojaamisesta 1 momentissa tarkoitettulla tavalla.

Esimerkki: Lehtitalo ulkoistaa toimituksellisessa tarkoituksessa tapahtuvan henkilötietojen säilyttämisen toiselle organisaatiolle (esim. pilvipalvelu). Tässä tilanteessa henkilötietojen käsittelyn ulkoistamista ei voida pitää sananvapauden ilmaisuna. Näin ollen tietosuoja-asetuksen 28 artiklan soveltaminen ei muodota rajoitusta sananvapauden käyttämiselle.

Nykytilaa vastaavan sääntelyn säilyttämiseksi ei ole perusteltua säätää poikkeuksia rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän välisestä vastuunjako koskevasta 28 artiklasta.

### *29 artikla Tietojen käsittely rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän alaisuudessa*

Tietosuoja-asetuksen 29 artikla liittyy suojaamisveloitteen toteuttamiseen, joten nykytilaa vastaavan tilan säilyttämiseksi 29 artiklasta ei ole syytä säätää poikkeusta kansallisella lailla.

### *30 artikla Seloste käsittelytoimista*

Henkilötietolain nojalla toimituksellisessa tarkoituksessa tapahtuvan henkilötietojen käsittelyn osalta rekisterinpitäjällä ei ole velvollisuutta laatia henkilötietolain 10 §:ssä tarkoitettua rekisteriselostetta.

Poikkeuksen säätämisen tarpeellisuutta arvioitaessa, on otettava huomioon, että 30 artiklan velvollisuutta laatia seloste käsittelytoimista ei ole rajoitettu henkilörekisterikohtaisesti, kuten henkilötietolaissa. Toimituksellisessa tarkoituksessa henkilötietoja käsittelevillä voi olla myös muita henkilörekistereitä (kuten asiakasrekisterit), jolloin rekisterinpitäjällä/käsittelijällä voi olla joka tapauksessa velvollisuus laatia seloste.

Poikkeuksen tarpeellisuutta arvioitaessa tulee kiinnittää huomiota siihen, onko poikkeuksen säätäminen tarpeellinen henkilötietojen suojaa koskevan oikeuden sovittamiseksi yhteen sananvapauden ja tiedon välityksen vapauden kanssa.

Kyseisen artiklan tarkoitus huomioon ottaen, ei vaikuttaisi olevan perusteltua säätää poikkeusta 30 artiklassa säädettyyn velvollisuuteen.

### *31 artikla Yhteistyö valvontaviranomaisen kanssa*

Niiltä osin kuin valvontaviranomaisen tehtäviä ja toimivaltuuksia sovelletaan 85 artiklassa säädettyssä tarkoituksessa tapahtuvaan henkilötietojen käsittelyyn, tulisi rekisterinpitäjällä/käsittelijällä tällöin olla velvollisuus toimia yhteistyössä valvontaviranomaisen kanssa ("sovelletaan soveltuvin osin").

### *32 artikla Käsittelyn turvallisuus*

Henkilötietolain tietojen suojaamista koskevaa 32 §:ää sovelletaan toimituksellisessa tarkoituksessa tapahtuvaan henkilötietojen käsittelyyn.

Tietoturvaa ja tietojen suojaamista koskeva velvoite on keskeinen vaatimus rekisteröityjen oikeusturvan toteutumiseksi tilanteessa, jossa säädetään useita poikkeuksia tietosuojasetuksen periaatteista, rekisteröityjen oikeuksista sekä rekisterinpitäjän velvoitteista 85 artiklan nojalla.

Esimerkkinä organisatorisesta suojaamisveloitteesta: henkilötietolain nojalla tiedotusvälineen toimitukselliselta rekisteriltä edellytetään myös, että sen käyttäjäpiiri on rajattu siten, ettei rekisteri ole muiden kuin toimitustyöhön osallistuvien käytettävissä.

Ehdotetaan, että 32 artiklaa sovelletaan nykytilaa vastaavan sääntelyn säilyttämiseksi.

### *33 artikla Henkilötietojen tietoturvaloukkauksesta ilmoittaminen valvontaviranomainen*

Koska tietojen suojaamista ja tietoturvaa koskevat velvoitteet tulevat sovellettavaksi journalistisissa tarkoituksissa tapahtuvaan henkilötietojen käsittelyyn, tulisi myös 33 artiklan velvollisuutta soveltaa journalistisissa tarkoituksissa tapahtuvaan henkilötietojen käsittelyyn tarkoituksenmukaisen sääntelylinjan säilyttämiseksi.

Tietosuojasetuksen mukaisia valvontaviranomaisen toimivaltuuksia ja 85 artiklan välistä suhdetta kartoitettaessa on kiinnitettävä huomiota siihen, että henkilötietolain nojalla journalistisia tarkoituksia varten tapahtuvan käsittelyn osalta tietosuojavaltuutettu valvoo 32 §:ssä säädetyn tietojen suojaamisvelvollisuuden noudattamista. Tietosuojavaltuutetulla on oikeus tässä tarkoituksessa saada tarpeellisia tietoja rekistereiden suojaamisesta.

Sovelletaan nykytilaa vastaavan sääntelyn säilyttämiseksi.

### *34 artikla henkilötietojen tietoturvaloukkauksesta ilmoittaminen rekisteröidylle*

Velvollisuudesta ilmoittaa tietoturvaloukkauksesta rekisteröidylle voitaisiin säätää poikkeus. Käsiteltäessä henkilötietoja journalistisia tarkoituksia varten, suuri osa rekisteröityjen oikeuksista ei tule muutoinkaan sovellettavaksi. Toimitukselliset rekisterit eivät tyypillisesti myöskään sisällä rekisteröityjen yhteystietoja, joten ilmoittaminen voisi käytännössä olla hyvin haasteellista.

Ilmoitusta valvontaviranomaiselle olisi pidettävä tässä yhteydessä riittävänä oikeussuojakeinona. Tietosuojasetuksen 34 artiklan 4 kohta voisi kuitenkin tulla sovellettavaksi, jos tietoturvaloukkaus todennäköisesti aiheuttaa suuren riskin ja ilmoittaminen olisi käytännössä mahdollista.

Ehdotetaan, että säädetään poikkeus 34 artiklasta. Sovellettavaksi voisi tulla 34 artiklan 4 kohta.

### *35 artikla Tietosuojaa koskeva vaikutusten arviointi*

Sananvapauden ilmaisun yhteydessä ei tulisi välttämättä käytännössä sovellettavaksi. Tietosuojaa koskeva vaikutustenarviointi on sidoksissa 36 artiklan ennakkokuulemisvelvollisuuteen, joka ei tulisi sovellettavaksi sen ennakkosensuuriaspektin vuoksi. Tämän vuoksi myöskään 35 artiklaa ei tulisi soveltaa. Tästä huolimatta rekisterinpitäjät (henkilötietojen käsittelijät) voisivat halutessaan tehdä tietosuojaa koskevan vaikutusarvioinnin käsitellessään henkilötietoja 85 artiklan tarkoittamassa mielessä.

### *36 artikla Ennakkokuuleminen*

Vaikka henkilötietolain ilmoitusvelvollisuus ja ennakkokuulemisvelvollisuus eivät ole täysin rinnastettavissa, tulisi nykytilan säilyttämiseksi 36 artiklan velvollisuutta rajoittaa 85 artiklan nojalla. Ennakkokuuleminen voi johtaa ennakkosensuuriin, joten 36 artiklan velvollisuutta tulisi rajoittaa 85 artiklan nojalla.

### *37 artikla Tietosuojavastaavan nimittäminen*

Velvollisuus nimetä tietosuojavastaava koskee hyvin rajatusti yksityisen sektorin toimijoita. Velvollisuus koskee tilanteita, joissa käsitellään laajamittaisesti arkaluonteisia tai rikkomuksia koskevia tietoja tai rekisterinpitäjän ydintehtävät edellyttävät rekisteröityjen laajamittaista seuranta.

Tässä yhteydessä on kuitenkin otettava huomioon esim. rikollisuutta käsittelevät lehdet (Alibi) tms., joilla tietosuojavastaavan nimeämisvelvollisuus voisi mahdollisesti täytyä.

Velvollisuus nimetä tietosuojavastaava koskee hyvin rajatusti yksityistä sektoria, tätä rajattua soveltamisalaa ei liene tarpeellista rajata entisestään käsiteltäessä henkilötietoja journalistisia (ym.) tarkoituksia varten.

Tietosuojasetuksen 85 artiklan nojalla rekisteröidyn oikeuksia ehdotetaan rajoitettavaksi. Näin ollen tietosuojavastaavan nimittämistä voitaisiin harkita käytettäväksi suojatoimena silloin, kun 37 artiklassa säädetty edellytykset täyttyvät.

Joka tapauksessa voidaan pitää perusteltuna, että 85 artiklan tarkoituksessa henkilötietoja käsittelevät rekisterinpitäjät voivat halutessaan nimetä tietosuojavastaavan.

### *38 artikla Tietosuojavastaavan asema*

Ei rajattaisi tämän artiklan soveltamista.

#### *39 artikla Tietosuojavastaavan tehtävät*

Ei rajattaisi tämän artiklan soveltamista.

#### *40 artikla Käytännösäännöt*

Henkilötietolain nojalla sovelletaan 42 § toimituksellisessa tarkoituksessa tapahtuvaan henkilötietojen käsittelyyn. Käytännösäännöt ovat rekisterinpitäjälle/käsittelijän mahdollisuus eivät velvollisuus. Nykytilan säilyttämiseksi ei näyttäisi olevan syytä säätää poikkeusta tästä artiklasta.

#### *41 artikla Hyväksytyjen käytännösääntöjen seuranta*

Tietosuojasetuksen 41 artiklan soveltaminen riippuu siitä, sovelletaanko 40 artiklaa. Ei rajattaisi tämän artiklan soveltamista.

#### *42 artikla Sertifiointi*

Sertifiointi on rekisterinpitäjälle/käsittelijälle mahdollisuus, ei velvollisuus. Ehdotetaan, että 42 artiklaa sovelletaan 85 artiklan nojalla tapahtuvaan tietojen käsittelyyn.

#### *43 artikla Sertifiointielimet*

Tietosuojasetuksen 43 artiklan soveltaminen riippuu siitä, sovelletaanko 42 artiklaa. Ei rajattaisi tämän artiklan soveltamista.

### 3.1.4 V luku Henkilötietojen siirto kolmansiin maihin

Tietosuojasetuksen 85 artikla velvoittaa jäsenvaltioita säätämään eräistä poikkeuksista ja vapautuksista henkilötietojen siirtoa kolmansiin maihin koskevaan V lukuun silloin, kun henkilötietoja käsitellään sananvapauden ilmaisun yhteydessä. Vapautuksista tai poikkeuksista voidaan säätää, jos ne ovat tarpeen henkilötietojen suojaa koskevan oikeuden sovittamiseksi yhteen sananvapauden ja tiedonvälityksen vapauden kanssa.

Tällä hetkellä henkilötietolain mukaan henkilötietolain tietojen siirtoa kolmansiin maihin koskevia säännöksiä ei sovelleta toimituksellisessa tarkoituksessa tapahtuvaan henkilötietojen käsittelyyn (henkilötietolain 2 §:n 5 momentti).

Tietosuoja-asetuksen V luvun artikkelit eivät tulisi sovellettavaksi sellaisenaan 85 artiklan tarkoituksissa tapahtuvaan henkilötietojen käsittelyyn. On otettava huomioon, ettei tällöin voida poiketa tietosuoja-asetuksen IV luvussa säädetyistä velvollisuuksista, siltä osin kuin ne tulevat sovellettavaksi 85 artiklassa tarkoitettuihin tarkoituksiin.

### 3.1.4 VI luku Riippumattomat valvontaviranomaiset

Tietosuoja-asetuksen 85 artikla velvoittaa jäsenvaltioita säätämään eräistä poikkeuksista ja vapautuksista riippumattomia valvontaviranomaisia koskevaan VI lukuun silloin, kun henkilötietoja käsitellään sananvapauden ilmaisun yhteydessä. Vapautuksista tai poikkeuksista voidaan säätää, jos ne ovat tarpeen henkilötietojen suojaamista koskevan oikeuden sovittamiseksi yhteen sananvapauden ja tiedonvälityksen vapauden kanssa.

Henkilötietolain 2 §:n 5 momentissa tarkoitettuun henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan myös lain 40 §:n 1 momentin säännöksiä tietosuoja-valtuutetun ohjauksesta ja neuvonnasta ja 40 §:n 3 momenttia, jonka nojalla tietosuoja-valtuutettu voisi antaa tarkempia ohjeita siitä, miten henkilötiedot on suojattava henkilötietojen laittomalta käsittelyltä. Henkilötietolain 39 §:n 3 momentin mukaan tietosuoja-valtuutetun tehtävänä on valvoa 32 §:n tietojen suojaamisveloitteen noudattamista ja oikeudesta saada tässä tarkoituksessa tarpeellisia tietoja rekisterinpitäjältä.

Henkilötietolain 2 §:n 5 momentissa tarkoitettua henkilötietojen käsittelyä koskevat soveltuvin osin 44 §:n 2 kohta, jonka nojalla tietosujalautakunta voi tietosujavaltuutetun hakemuksesta muissa kuin 40 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tietosujavaltuutetun ratkaistavissa asioissa velvoittaa määrääjässä oikaisemaan sen, mitä oikeudettomasti on laiminlyöty sekä lain 45 §, jossa säädettäisiin muutoksenhausta tietosujavaltuutetun ja tietosujalautakunnan päätökseen. Lisäksi sovelletaan 46 §, jonka nojalla tietosujavaltuutetulla on oikeus asettaa uhkasakko muun muassa 39 §:n 3 momentin mukaisen tietojenantovelvollisuuden tehosteeksi ja tietosujalautakunnan asettamaan uhkasakon muun muassa 44 §:n 2 kohdan nojalla tekemänsä päätöksen tehosteeksi.

Yleisen tietosuoja-asetuksen VI lukua sovellettaisiin soveltuvin osin käsiteltäessä henkilötietoja 85 artiklassa säädettyihin tarkoituksiin. Tämä

tarkoittaisi, että valvontaviranomaisen toimivaltaa ja tehtäviä koskevia säännöksiä sovelletaan niiltä osin, kuin yleisen tietosuoja-asetuksen säännöksiä sovelletaan 85 artiklan tarkoituksiin. Tällä tavalla säilytettäisiin nykytilaa vastaava sääntely. Kuten myös henkilötietolaissa, tietosuoja-asetuksen toimeenpanossa on kiinnitettävä huomiota siihen, etteivät valvontaviranomaisen toimivaltuudet voi kohdistua sellaiseen toimintaan, joka katsottaisiin ennakkosensuuriksi tai lehdistön vapauden rajoittamiseksi.

Kansallisessa toimeenpanossa lähtökohdaksi on otettu, että 85 artiklan tarkoituksissa tapahtuva henkilötietojen käsittely jää tietosuoja-asetuksessa säädetyn ns. one-stop-shopin (yhden luukun mekanismin) ulkopuolelle. Tästä syystä 56 artiklaa ei sovelleta silloin, kun henkilötietoja käsitellään 85 artiklan mukaisissa tarkoituksissa.

### 3.1.5 VII luku Yhteistyö ja yhdenmukaisuus

Tietosuoja-asetuksen 85 artikla velvoittaa jäsenvaltioita säätämään eräistä poikkeuksista ja vapautuksista yhteistyötä ja yhdenmukaisuutta koskevaan VII lukuun silloin, kun henkilötietoja käsitellään sananvapauden ilmaisun yhteydessä. Vapautuksista tai poikkeuksista voidaan säätää, jos ne ovat tarpeen henkilötietojen suojaa koskevan oikeuden sovittamiseksi yhteen sananvapauden ja tiedonvälityksen vapauden kanssa.

Kansallisessa toimeenpanossa lähtökohdaksi on otettu, että 85 artiklan tarkoituksissa tapahtuva henkilötietojen käsittely jää tietosuoja-asetuksessa säädetyn one-stop-shopin ulkopuolelle. Näin ollen kansallisesti säädettäisiin poikkeuksista 60-63 artikloihin.

Tietosuoja-asetuksen VII luvun osalta on otettava huomioon tietosuoja-neuvoston hyväksymät käytännesäännöt ja sertifikaatit. Näiltä osin tietosujaneuvosto olisi toimivaltainen myös silloin, kun henkilötietoja käsitellään 85 artiklan tarkoituksissa.

### 3.1.6 XI luku Tietojen käsittelyyn liittyvät erityistilanteet

Tietosuoja-asetuksen 85 artikla velvoittaa jäsenvaltioita säätämään eräistä poikkeuksista ja vapautuksista tietojen käsittelyyn liittyviä erityistilanteita koskevaan IX lukuun silloin, kun henkilötietoja käsitellään sananvapauden ilmaisun yhteydessä. Vapautuksista tai poikkeuksista voidaan säätää, jos ne ovat tarpeen henkilötietojen suojaa koskevan oikeuden sovittamiseksi yhteen sananvapauden ja tiedonvälityksen vapauden kanssa.

Alustavan arvion mukaan ei vaikuta perustellulta poiketa IX luvun säännöksistä. Esimerkiksi 90 artiklassa säädetyllä salassapitovelvollisuudessa



on merkitystä myös käsiteltäessä henkilötietoja 85 artiklan tarkoituksissa.

#### 4. Ehdotus

X § Henkilötietojen käsittely journalistisia, akateemisen, taiteellisen tai kirjallisen ilmaisun tarkoituksia varten

*Henkilötietojen käsittelyyn journalistisia tarkoituksia varten tai akateemisen, taiteellisen tai kirjallisen ilmaisun tarkoituksia varten ei sovelleta yleisen tietosuoja-asetuksen 7-21, 35-36, 44-50, 56 ja 60-63 artikloita.*

Vaikka henkilötietojen käsittely toimituksellisessa, taiteellisessa tai kirjallisessa tarkoituksessa on rajattu suurelta osin henkilötietolain soveltamisalan ulkopuolelle, sovellettavaksi tulevat joka tapauksessa tietojen turvaamista ja tietosuoja koskevat säännökset sekä tietosuojaviranomaista koskevat säännökset soveltuvin osin.

Yleinen tietosuoja-asetus asettaa jäsenvaltioille veloitteen vapautuksia ja poikkeuksia asetuksen säännöksistä. Sitä vastoin soveltamisalan rajaaminen ei ole mahdollista yleisen tietosuoja-asetuksen antamissa puitteissa. Ehdotuksessa henkilötietojen käsittelyä journalistisia, taiteellisia, kirjallisia ja akateemisia tarkoituksia varten koskevassa pykäläluonnoksessa on pyritty mahdollisimman pitkälle säilyttämään nykytilaa vastaava tila. Kun rekisteröityjen henkilötietojen suoja koskevista oikeuksista poiketaan laajasti, edellyttää se vastapainoksi tietojen tehokasta suojaamista ja tietoturvasta huolehtimista. Näin ollen rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän velvollisuudet tulisivat pääsääntöisesti sovellettavaksi.